

4.¹⁹⁸³ 95.^{ÅRG.}

Løssalg kr. 10

STAV OLAV

Paven om Det hellige år

Vatikanet og finansene

Økumeniske dager på Berkåk

«Ved Jesu kors stod hans mor»

Likkledet i Torino

Innhold

- 2   Åpne portene for Frelseren!   *Pave Johannes Paul II*
- 6   Vatikanet og finansene   *T. B.*
- 8   Om arbeidet for kristen enhet
- 11   Påske: Årets liturgiske sentrum   *Karin Gullerud Johansen*
- 16   Stille dager med økumenisk islett   *Hanne Berentzen*
- 18   «Ved Jesu kors stod hans mor»   *Wilfrid Stinissen*
- 22   På ny: Likkledet i Torino   *Aage Hauken*

Blikk på tiden: *omslagetets fjerde side.*

Medarbeidere:

Ansvarlig redaktør: Else-Britt Nilsen

Layout: Hermann Bongard

Liv Greni

Aage Hauken o.p.

Unni Klepper Joynt

Kjell Arild Pollestad o.p.

Gunnel Vallquist

Redaksjon og ekspedisjon:

Akersveien 14, Oslo 1

Tlf. 20 72 48

Neste nummer utgis 21. april.

Signerte artikler står for forfatterens egen regning.

Abonnement kr. 120,- pr. år.

Utenfor Skandinavia kr. 140,-.

*Annonser 16 dager før
utgivelsesdagen.*

Bankgiro 6022.20.13073

Postgiro 2 04 64 80.

ST. OLAV

Underveis mot lyset

For oss i nord er det naturlig å puste lettere etterhvert som vintermørket viker plass for lengere og lysere dager. Denne naturens omskiftning er på mer enn ett vis fint avstemt til høytiden vi nå går inn i:

Palmesøndag drar vi opp til Jerusalem med Jesus og hans følge. Fra nattverdssalen går veien til Gethsemane. Derfra følger vi med i de innviklede retterganger foran yppersteprestene og Pilatus. På Golgata opplever vi det ondes tilsynelatende seier, men den tomme grav varsler noe annet, noe uventet: Møtet med den oppstandne selv.

Enkelte år er påskemysteriet uvirkelig for oss. Det er for voldsomt, for opprivende. Vi flykter eller finner på noe som vi innbiller oss er like viktig - en fjelltur, en billigreise til syden, et arbeid som må utføres...

De av oss som har gitt etter for ønsket om avkobling eller av yrkesmessige hensyn har måttet stille seg utenfor Kirkens fellesskap i disse dagene, vet at prisen gjerne er en følelse av tomhet, av fattigdom.

La oss heller løfte blikket bort fra oss selv og feste det på Kristus - han som led seg inn i vår virkelighet og løftet den inn i sin seier, inn i sitt lys.

Else-Britt Nilsen

2 ÅPNE PORTENE FOR FRELSEREN!

«Åpne portene for Frelseren!» Med denne appell henvender jeg meg til hele Kirken, når vi nå ser frem mot jubileumsåret for frelsen. Jeg gjentar den invitasjon som jeg kom med den dagen jeg ble valgt til Peters Stol. Fra det øyeblikk har mine følelser og tanker vært rettet mot Kristus Frelseren og hans påskemysterium mer enn noen gang tidligere. Påskemysteriet er høydepunktet i Guds åpenbaring og den klarreste tilkjennegivelse av Guds barmhjertighet mot menneskene til alle tider. (*Tale ved innsettelsen i pontifikatet.*)

Jubileumsåret

Man kan si at ethvert liturgisk år er en feiring av frelsesmysteriet. Men jubileumsåret for Kristi frelsende død gir tilskyndelse til å leve denne feiring på en mer intens måte. Pave Pius XI, som vi minnes med ærbødighet, forordnet ved en lykkelig inspirasjon i 1933 et ekstraordinært jubileumsår for å feire at det var 1900 år siden Frelserens død. Spørsmålet om den nøyaktige dato gikk han ikke inn på. (Rundskrivet *Quod Nuper.*) Siden 1950-årsdagen for denne enestående begivenhet faller i det inneværende år, fattet jeg den beslutning å vie hele året til et jubileumsår for frelsen, forat denne begivenhet skal kunne trenge dypere inn i hele Kirkens tanker og handlinger. Dette ble kunngjort for kardinalkolle-

giet alt 26. november 1982.

Dette jubileum vil begynne 25. mars, dagen for Herrens bebudelse, som minnes det øyeblikk da det Evige Ord etter Guds forsyn ble menneske ved den Hellige Ånds kraft i jomfru Marias liv. Ordet ble delaktig i vårt kjød, «for ved sin død å kunne tilintetgjøre dødsfyrstens - det vil si djevelens - makt, og befri alle dem som frykten for døden holdt i slaveri hele livet igjennom». (Heb.2,14-15) Jubileumsåret vil bli avsluttet 22. april 1984, påskedag, dagen for den fulle glede som ble vunnet ved Kristi frelsende offer, hvorigjennom Kirken hele tiden blir «gjenfødt og næret på underfullt vis». (Fra påskedagsmessen, bønn over offergavene.)

Tid for nåde og frelse

La dette bli *et år som i sannhet kan kalles hellig!* La det bli en tid for nåde og frelse, helliget ved at vår tids mennesker mottar frelsens nåde i sterkere grad, ved en åndelig fornyelse av hele Guds folk, som har Kristus som hode, «han som ble prisgitt for våre synders skyld og oppreist til vår rettferdiggjørelse». (Rom.4,25)

Frelsen blir formidlet til menneskene ved forkynnelsen av Guds ord og gjennom sakramentene etter en guddommelig ordning. Kirken er grunnlagt som Kristi legeme, «som det universale frelsesakrament». (2.Vatikankonsil: *Lumen Gentium*, 48)

Frelsens år skulle etterlate et preg på Kirkens hele liv, slik at de kristne kan gjenoppdage i sin daglige erfaring all den

frelsens rikdom som blir formidlet til dem fra de blir døpt. Og måtte de også føle seg drevet av Kristi kjærlighet til å tenke at «når en er død på alles vegne, så er hans død alles død. Og når han døde for alle, var det for at det å leve ikke lenger skulle bety bare å leve sitt eget liv, men å leve for ham som er død og oppstanden for oss». (2.Kor.5,14-15)

Ulike ytringsformer

Kirken er formidler av Guds nåde på mangfoldige måter. Hvis Kirken tillegger dette år en særlig betydning, vil den guddommelige frelsesordning bli levendegjort gjennom jubileumsårets forskjellige ytringsformer.

Feiringen av det spesielle frelsesjubileum har fremfor alt til hensikt å gjenoppvekke bevisstheten hos den katolske Kirkes sønner og døtre om «at deres privilegerte stilling ikke skyldes deres egne fortjenester, men Kristi særlige nåde. Hvis de svikter og ikke svarer på denne nåde i tanker, ord og gjerninger, blir de ikke frelst, men endog desto strengere dømt». (2.Vatikankonsil: Lumen Gentium, 14)

Følgelig må hver døpt person først og fremst være seg

bevisst at man er kalt til et særlig engasjement og har en særlig forpliktelse til bot og fornyelse. Hva dette angår, følger det året vi nå skal feire, den samme linje som det hellige år 1975. Min ærverdige forgjenger Paul VI oppfordret dengang til fornyelse i Kristus og forsoning med Gud. (Rundskrivet Apostolorum Limina) Det finnes visselig ingen ånde-

lig fornyelse uten å gå veien gjennom bot og omvendelse. Det gjelder både den troendes indre og varige holdning og hans utøvelse av gode gjerninger. Man må svare på appellen fra apostelen Paulus: «La dere forlike med Gud!» (2.Kor.5,20) Og botens sakrament er et middel til å oppnå Guds tilgivelse.

Forts. neste side

Alle er kalt til omvendelse

Kallet til omvendelse går ut til alle. (Mk. 1,15) Siden alle er syndere, trenger også alle den radikale forandring av ånd, sinn og liv som Bibelen kaller *metanoia*, omvendelse. Den nye holdning blir skapt og hjulpet frem ved Guds ord - åpenbaringen av Herrens nåde. Den får liv først og fremst gjennom sakramentene, og den viser seg gjennom mange forskjellige kjærlighetsgjerninger og broderlige tjenester.

De helliges samfunn medvirker på flere måter til å bringe menneskene nær Kristus. (2.Vatikankonsil: Lumen Gentium,50) Sett i sammenheng med de helliges samfunn er bruken av den sakramentale syndsbekjennelse en handling som uttrykker tro på frelsesmysteriet og som virkeliggjør dette mysterium i Kirken. Det er faktisk alltid Kirken som handler når den sakramentale bot blir brukt. Her ved bekjenner den sin tro, takker Gud for den frihet Kristus har frigjort oss til, frembærer sitt liv som et åndelig offer til Guds pris og ære, mens den påskynder sine skritt henimot Kristus Herren.

Katolikker i øst for retten

London (NØP) Helena Gondová og František Nováček fra Bratislava, Tsjekkoslovakia, er siklet for å ha motsatt seg statens oppsyn med kirken, melder Keston College.

Guds kjærlighet

Idet Kirken nå nærmer seg sitt tredje årtusen, føler den seg særlig forpliktet til troskap mot de guddommelige gaver som har sin kilde i Kristi frelse. Den særlige nåde som den vil formidle i frelsens år er derfor en mer levende forståelse av Guds kjærlighet, han som gav seg selv, og en dypere bevissthet om de uutgrunnelige rikdommer i Kristi påskemysterium. Man får del i dette mysterium gjennom daglig erfaring i det kristne liv i alle dets former.

Hele tiden bør man anstrenge seg for å leve sitt kristenliv i jubileumsåret slik at man kan motta denne nåde. Dette forutsetter og krever at man blir løst fra synden, fra den mentalitet som hører verden til, den som «ligger i den Ondes makt» (1.Joh.5,19), og fra alt som hindrer omvendelsesprosessen eller gjør den langsommere.

Jeg har stor tro på at de troendes gudsfrykt vil bli mer sann og ekte gjennom jubileumsfeiringen. Gudsfrykt er den Hellige Ånds gave, han som i sin omsorgsfulle kjærlighet leder menneskene til å unngå synd og istedet forsøke å kompensere for den, for seg

Bakgrunnen for dette er at de to skal ha skrevet, trykket og distribuert religiøs litteratur uten myndighetenes godkjenning, og strafferammen for slike lovbrudd er to års fengsel.

Begge de to siktede har vært fengslet siden i høst, og rettsaken ventes å komme opp med det første.

selv og andre, ved å ta på seg daglige lidelser, og også ved forskjellig praksis i forbindelse med jubileet. Det er nødvendig å gjenoppdage hva synd er, og for å forstå det, er det nødvendig å gjenoppdage hva Gud er! Synd er i virkeligheten å krenke en rettferdig og barmhjertig Gud, og en slik krenkelse krever en viss soning i dette liv eller det neste. Hvordan kan vi glemme den sunne advarsel: «Herren skal dømme sitt folk. Det er forferdelig å falle i den levende Guds hender»? (Heb.10,30-31)

Felles tro

I dette jubileumsår for frelsen håper jeg inderlig at det kan være en gjensidig harmoni i intensjonene hos alle dem som tror på Kristus. Jeg inkluderer her våre brødre og søstre som er i reell, men ikke i full forening med oss, alle som er forenet i troen på Guds inkarnerte Sønn, vår Frelser og Herre, og forenet i en felles dåp.

Måtte en mer levende erfaring av den felles tro, også i jubileumsåret, fremskynde den dag med ubeskrivelig glede når brødre og søstre vil leve i enhet, og lytte til Kristi stemme som taler til den ene

Verre og verre i Polen

skriver Tjenestemannsbladet i forbindelse med en reportasje fra en trailertur med matvarer, klær og medisiner. «En lettelse i unn-takstilstanden i Polen vil få liten virkning for vanlige folk, dersom det ikke også gjøres et krafttak for å lette matvare- og prissituasjonen.... Kampen for det daglige brød blir hardere og hardere i Polen. ... Hvorfor er situasjonen — selv om det er vanskelig å tro

— denne vinteren vanskeligere enn den var forrige år?

Grunnene er åpenbare: I fjor var det de dårligst stille av den polske befolkning som kom verst ut. De som hadde hatt råd til å spare, hadde penger på en bank som man kunne tære på. Nå har tiden gått, i tillegg er prisene mangedoblet og mellomsjiktets bank-beholdninger er oppspist.

TJENESTEMANNSBLADET

samlede flokk, med ham som øverste hyrde. (Joh.10,16) I mellomtiden har vi den glede å vite at mange av dem dette året forbereder seg på en spesiell feiring av Jesus Kristus som verdens liv. Jeg ønsker tillykke med deres initiativ, og jeg ber Herren velsigne dem.

Anger og omvendelse

Feiringen av jubileet har fremfor alt til hensikt å kalle til anger og omvendelse, som er en nødvendig forutsetning for å få del i frelsens nåde og oppnå åndelig fornyelse. Mitt viktigste ønske er at det må bli lagt avgjørende vekt på de to hovedbetingelser som kreves for å få den fulle jubileumsindulgens, nemlig individuell og fullstendig sakramental syndsbekjennelse, hvor det finner sted et møte mellom menneskets elendighet og Guds barmhjertighet, og verdig mottagelse av den eukaristiske kommunion.

Som talsmann for Kirkens moderlige omsorg bestemmer jeg videre at jubileets indulgens kan vinnes på en av de følgende to måter, som samtidig vil være et uttrykk for og et engasjement i et mønstergyl-dig kirkelig liv:

- 5
- A. Ved oppriktig deltagelse i en gudstjeneste organisert på bispedømmeplan eller etter biskopens bestemmelse i de enkelte sogn, med jubileets hensikt for øye. Disse gudstjenester skal alltid ha med en bønn med mine intensjoner, særlig at frelsens begivenhet må bli forkynt for alle folk, og at de som tror på Kristus Frelseren fritt skal kunne bekjenne sin tro i alle land. Jeg håper at gudstjenesten såvidt mulig vil bli etterfulgt av et barmhjertighetsarbeid, som kan utvikle og uttrykke et oppriktig ønske om omvendelse.
- B. Ved alene, eller enda bedre sammen med sin familie, å besøke en av de kirker eller steder som er nevnt nedenunder. Man tilbringer en stund der i meditasjon, styrker sin tro ved å lese Credo og Fadervår, og ber bønner med mine intensjoner som jeg tidligere har nevnt.
- Angående kirker og steder bestemmer jeg følgende: I Roma besøker man en av hovedbasilikaene (Laterankirken, St.Peterskirken, St.Pauluskirken utenfor murene, Sta.Maria Mag-

---

Allslags snekkerarbeid utføres

REIDAR MYRVOLD & SØN

Glads vei 23, Grefsen
Tlf. 21 18 32

GUSTAV THIELEMANN

Pølse- og hermetikkfabrikk

Tlf. 83 41 84 - DRAMMEN

6

giore) eller en av katakombene eller Santa Croce in Gerusalemme. I andre bispedømmer i verden besøker man de kirker som biskopen bestemmer.

Måtte den Hellige Dør, som jeg skal åpne 25. mars, bli tegn og symbol på en ny vei til Kristus, menneskehetens Frelser, som kaller alle menn og kvinner uten unntagelse til en bedre forståelse av frelsesmysteriet og innbyr dem til å få del i dets frukter (1.Tim.2,4), særlig gjennom botens sakrament.

En spesiell bønne- og bostgudstjeneste kan feires av biskopene over hele verden i deres egne katedraler på samme dag eller en dag like etterpå. Derved kan episkopatet på de fem kontinenter vise sin åndelige samhørighet med Peters etterfølger ved jubileets høytidelige åpning.

Av hjertet innbyr jeg mine brødre i episkopatet, alle prester og ordensfolk og alle troende til aktiv deltagelse i dette nådeår, for derved å gjøre det mer rikt og levende.

Gitt i Roma, i St.Peters Stol, på epifanifesten 6. januar 1983, mitt pontifikats 5. år.

JOHANNES PAUL II,

biskop i den katolske Kirke.

(Oversatt av Marit Flagestad)

Heder til Åge Rønning

Åge Rønning er blitt tildelt litteraturkritikerprisen 1982 for romanen «Kolbes reise».

Det var forutsett et underskudd på Vatikanets driftsbudsjett for 1982. Ved hjelp av bidrag i forskjellige former (f.eks. St. Peter's penger og frivillige gaver - især fra USA og Vest-Tyskland) vil underskuddet på ca. 220 millioner norske kroner føre til et lite overskudd også for dette året.

Pilegrimer til Roma

18 millioner gjester ventes til Roma i Det hellige året. Både byen Roma og Vatikanet er redd for en slik tilstrømming. I år skal store deler av gatenettet i sentrum av Roma graves opp, og flere hovedveier blir stengt for trafikk. Romas kommunistiske borgermester trøster seg imidlertid med at bykassen får større inntekter ved alle besøkene. NØP

Vatikanet

Det har gjennom mange år vært reist spørsmål om Vatikanets finanspolitikk. Hemmeligholdelse har ført til store spekulasjoner, og oppriktig ønske om samvittighetsfull gransking av eventuelle misforhold har ligget mange troende på hjertet — ikke minst har dette vært tilfelle i forbindelse med Vatikanstatens forhold ved sin bank IOR (Institutio per le Opere di Religione) og den mangslungne og meget innflytelsesrike italienske bankgruppen Banco Ambrosiano med hovedsete i Milano.

Dette kom til et klimaks i juni i fjor da Banco Ambrosiano brøt sammen etter at et lån på \$1.16 milliarder ikke ble innfridd. Lederen for denne banken, Roberto Calvi, ble funnet hengt under Blackfriar's Bridge i London samme måned.

Bankdirektør Roberto Calvi hadde på vegne av Banco Ambrosiano samarbeidet med Vatikan-banken IOR siden 1974. IOR ble opprettet i 1942 av Pave Pius XII. Oppgaven var å sikre Vatikanets økonomiske eksistens også i krisetider. Det gjaldt, og det gjelder å skaffe til veie penger for drift av Vatikanstaten og for religiøst arbeid i alle verdensdeler.

Paven om kampen mot sult
Kampen for å løse de problemene som så mange av våre brødre og søstre lider under, krever aktiv solidaritet fra alle nasjoner og alle kvinner og menn av god vilje.

Jeg håper at verdens oppmerksomhet igjen vil bli rettet mot nødvendigheten av å skaffe nok mat til alle som hører til menneskehetens ene familie. CARITAS-NYTT

Om drukkenskap

Folk som skal til messe i Westminster Cathedral i London får nå tildelt flyblad ved inngangen, som oppfordrer til ikke å gi penger til løsgjengere på plassen foran kirken. I de ni første måneder av fjoråret ble 77 arrestert for tigging og 157 for drukkenskap. C.H.

og finansene

Banco Ambrosiano var først kjent som en liten distriktsbank i Milano, men som, etter at Roberto Calvi ble president i 1971, ble omdannet til en av de store finansinstitusjoner i verden. Den opererte i Sveits, Luxembourg, Lichtenstein, og utenfor Europa — Panama, Bahamas, Nicaragua og Peru. I 1981 ble Calvi dømt til fire års fengsel for ulovlige valutatransaksjoner. Mot kausjon ble han satt fri av de italienske domstoler.

IOR - Banco Ambrosiano

Som ovenfor anført, hadde Vatikanbanken samarbeidet med Banco Ambrosiano siden -76, en bank som stod sterkt på den katolske kirkes side.

Lederen for Vatikanbanken var og er fremdeles den ameri-

kanske erkebiskop, Paul C. Marcinkus. Det som foreløpig er kjent, er at Calvi med sin bank Ambrosiano, har manipulert Vatikanbanken slik at den uten vitende ble deltager i meget tvilsomme banktransaksjoner, ikke minst i latinamerikanske land. Bankdirektør Calvi brukte Vatikanbankens og direktør Marcinkus navn og omdømme til å skaffe seg og sin bank, Ambrosiano, økonomiske fordeler.

Etter finansskandalen ble kjent, oppnevnte Vatikanet tre finanseksperter, en fra Sveits, en fra Italia og en fra USA, til å granske forholdet mellom Banco Ambrosiano og Vatikanbanken.

I en rapport fra de tre vise menn, som Vatikanet sier er foreløpig, blir det slått fast at Vatikanbanken ikke er ansvar-

MALERMESTER
utfører allslags maler- og tapetserarbeider

GEORG OG OTTO FOERSTER

Tlf. 21 69 06

GUSTAV BØHM & SØN A/S

Bakeri og Konditori

Drammen

lig for Banco Ambrosianos tvilsomme finanstransaksjoner. Vatikanet har heller aldri mottatt penger fra Banco Ambrosiano. Derfor kommer det ikke på tale fra Vatikanets side å betale tilbake til eventuelle skadelidende.

Dette ble bekreftet av et kardinalmøte i Roma i slutten av november 1982, der 97 av 120 kardinaler deltok. Men det ble understreket at Vatikanet måtte ta skritt til større åpenhet i finansielle spørsmål. Det ble besluttet at budsjett og regnskap for den daglige drift av Vatikanstaten for framtiden skal offentliggjøres.

Slik står saken i dag mens granskingen fortsetter. Striden gjelder i første rekke om Vatikanbanken ved sin sjef, erkebiskop Paul C. Marcinkus, i forholdet til Banco Ambrosi-

ano har foretatt ulovlige økonomiske transaksjoner.

Hittil har ingen ting, som tidligere anført, kommet fram som viser at Marcinkus har handlet slik at han kan trekkes til ansvar. At Marcinkus av mange blir anklaget for ikke å ha handlet «kløkere» overfor Calvi, er ingen rettslig påstand, men en meningsytring.

T. B. ●

Den nye bispesynode

Pave Johannes Paul II har erklært 29. september 1983 som åpningsdag for generalforsamlingen til den kommende bispesynode.

Frelsens hellige år

Som kjent har pave Johannes Paul II erklært at Det hellige år skal vare fra 25. mars 1983 til 22. april 1984. Paven vil den 25. mars åpne Den hellige dør i St. Peters-kirken. I forbindelse med åpningen av Jubelåret har Paven bedt biskopene over hele verden å holde en spesiell bost- og bønnegudstjeneste.

C.H.

Nytt fra Roma om arbeidet for kristen enhet

Luthersk-katolske modeller for enhet

Vi regner med at vi i løpet av mai måned kan ha ferdig en ny bok om konkrete tiltak som Den romersk-katolske og Den lutherske kirke kan gå sammen om. Tidligere har den internasjonale samtalekommisjonen beskjeftiget seg med mer abstrakte teologiske problemer, som nattverden og forståelsen av preste-embedet. I «Models for unity» vil vi diskutere mer håndfast på hvilke områder og på hvilken måte et enhetlig samarbeid kan finne sted mellom de to kirkesamfunnene.

Det er monsignore Alois Klein i Sekretariatet for fremme av kristen enhet, eller kort og godt Enhetssekretariatet i Vatikanet, som sier dette til NØP. Monsignore Klein bekreftet ellers at Pave Johannes Paul II er invitert til å holde en preken i en luthersk kirke i Roma i forbindelse med Luther-jubileet, og det er første gang noe slikt skjer. Men det er ikke riktig når noen har fremstilt det som om paven skal holde preken om Luther. Ingenting ville være mer mot reformatorens ånd enn nettopp det. Paven har sagt ja

til å holde preken i denne lutherske kirken, og paven vil forkynne evangeliet og ingenting annet, sier Klein.

Anglikansk-katolsk gjenforening innen 1988?

Kommentaren som Troskongregasjonen kom med til den internasjonale anglikansk-katolske dialog-rapporten (The final report), pekte på de uløste problemene som ennå eksisterer. Det dreier seg særlig om forholdet til embeds-forståelsen og en rekke praktiske problemer. Og kommentaren er *ikke* ment å skulle være det siste ordet om dette, sier monsignore Richard Stewart til Norsk Økumenisk Pressebyrå.

Stewart, som til daglig arbeider i Enhetssekretariatet i Vatikanet, sier til NØP at nye medlemmer til den nye internasjonale kommisjonen blir utnevnt med det første. Han håper at den nye kommisjonen kan komme sammen i løpet av høsten.

Den anglikanske kirke skal avvikle sin store Lambeth-konferanse i 1988, hvor representanter for hele den verdensomspennende anglikanske

Paven kraftig ut mot hollandske biskoper

Pave Johannes Paul II har nylig gjort det helt klart for biskopene i Nederland at legfolket ikke skal påta seg presteskapets sakramentale funksjoner.

Paven stadfestet dermed mange av sine uttalelser som ble avgitt under en spesiell hollandsk bispesynode i Roma i 1980.

I sin tale til biskopene av Nederland nylig understreket Paven på nytt forbudet mot

gifte prester og kritiserte endringer i liturgien som ikke var autorisert av Kirken. De som ønsket å gå inn i presteskapet, måtte få sin utdannelse i «sanne undervisningsanstalter» og ikke bare i teologiske skoler, sa Paven ifølge Catholic Herald.

Pavelig hilsen til Skandinavia

9

kirke vil være samlet. Fra anglikansk hold har det vært fremmet forslag om at man til denne tid bør ha kommet til en avklaring i forholdet til Den romersk-katolske kirke. Vatikanet har, som også Den anglikanske kirke, sendt «The final report» ut til høring til samtlige bispekonferanser.

Under Angelus-bønnen på Petersplassen i Roma sendte paven søndag 6. februar følgende hilsen til Den nordiske bispekonferanse:

Jeg ønsker å minnes det møte jeg i oktober hadde med de skandinaviske biskoper under deres *ad limina*-besøk. Den nordiske bispekonferanse omfatter de katolske kirker i Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige.

Jeg gjentar min takknemlige aktelse for det arbeid disse biskoper utfører for å styrke troen i sine fem bispedømmer og to stift. I dette følger de sporene etter de store misjonærer og hellige trosvidner som er gått foran: Ansgar, Knut, Henrik, Olav, Birgitta og hennes datter Katharina.

Samtidig hilser jeg hjertelig alle de troende i disse edle nasjoner. De er en liten minori-

tet, men nyter likevel stor anseelse og respekt, såvel for det arbeide de gjør i skoleverk og sosialomsorg, som for de gode økumeniske forbindelser de har knyttet med brødre og søstre fra andre kristne trosamfunn, hvilke jo er i stort flertall i de skandinaviske land.

Jeg innbyr de tilstedeværende til å forene seg med meg i bønn for disse Kirkens barn, og ber særlig om at de kjære skandinaviske kirker må få tallrike preste- og ordensskall.

Jubileum for biskop Gran

Biskop John Willem Gran kan i år feire tyveårs-jubileum som biskop. 24. mars 1962 ble han bispeviet i St. Olav Domkirke i Oslo.

Ved utgangen av 1964 overtok han formelt ledelsen av Oslo Katolske Bispedømme etter biskop Mangers.

Nestens nærvær...

Fortsettelsen av et leserbrev

Med kyndelmessen i frisk erindring var jeg noe usikker da jeg trådte inn i sognekirken onsdag etter Herrens fremstilling i tempelet.

Men ingenting tydet på annet enn at det denne gang dreiet seg om en vanlig dialogmesse.

Jeg pustet lettet, satte meg ytterst på bakerste benk og folde hendene.

Hånden som rørte ved skulderen min kjentes kun som et knapt følbart trykk, likevel skvatt jeg til da presten viste sitt vennlige ansikt og spurte om det var jeg som hadde bedt

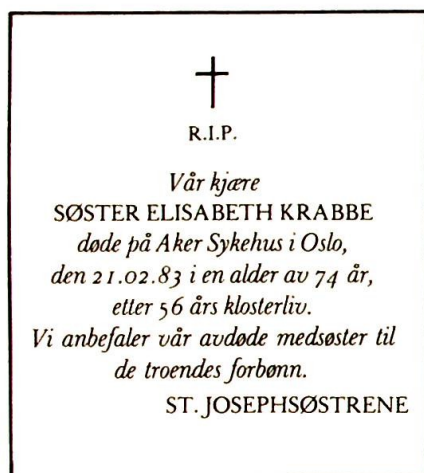
Kalls-Kommisjonen i OKB
inviterer alle interesserte til møte
i St. Olav Domkirke og
Menighetslokale søndag 10. april
d.å.

**NB! Spesielt arrangement for
barna fra kl.
1230—1430.**

PROGRAM

Kl. 11.00 Messe, Preken v/biskop Gran.
12.00 Kirkekaffe.
12.30 Biskop Gran ønsker velkommen.
12.35 Foredrag v/pater Kjell Arild Pollestad OP.
13.00 Utstilling der forskjellige grupperinger innen
Kirken presenterer sin spesielle virksomhet.
14.30 Picknick — medbragt mat.
15.15 Underholdning.
ca. 16.00 Avslutning v/biskop Schwenzer.

10

om å få komme til skrifte?

Først trodde jeg at jeg hadde misforstått spørsmålet, men da jeg forsto at jeg ikke hadde det, passerte barndommens vranglære revy og jeg så for meg djevelutdrivelse, Maria- dyrkelse og avlatsbrever.

Ute av stand til å si et ord, ristet jeg på hodet.

- Men var det ikke Dem som ringte nå nettopp?

De blå øynene så like inn i min syndige sjel og leste seg til mye mer enn luthersk kristendomsundervisning.

Selv lenge etter at misforståelsen var oppklart og skriftestolen inntatt av rette person, tikket hjertet som en innebygget alarmklokke, og da presten oppe ved alteret lyste velsignelsen, bøyde jeg hodet og lovet meg selv at det var siste gang jeg skulle sette meg på bakerste benk.

Etter messen kjøpte jeg et par hefter i katolsk kirkelære som var til salgs i våpenhuset. Noen vriene saker til liten hjelp i min liturgiske søken.

Jeg trøstet meg med at enkelte av livets sannheter, de store mysterier - måtte leves i tillegg til å leses, for å læres. Jeg fikk heller ta tiden til hjelp.

Tilfeldigvis falt det seg slik det året at askeonsdag opprant den påfølgende uken. Men at kirken i den anledning skulle ha grunn til å feire noe annet enn en vanlig dialogmesse var jeg selvfølgelig uvitende om. Derfor kom det som en ny overraskelse på meg at kirken var nesten full.

Etter evangelielesningen reiste menigheten seg og gikk mot midtgangen. Men istedet for å fortsette nedover mot våpenhuset som de hadde gjort i kyndelsmessens, gikk de frem til alteret og mottok korsets tegn på sin panne.

Forvisset om at dette kun var viet medlemmer av kirkenes fulle fellesskap, senket jeg blikket og tvang tankene vekk fra det sørgelige faktum at jeg nok en gang stod alene igjen ved benkeraden.

Gradvis senket høytidsstillheten seg også over meg og for en stakkels stund glemte jeg meg selv. Men da jeg omsider

åpnet øynene og oppdaget til overmål at alle omkring hadde satt seg, var selvopptattheten fullkommen.

Neste dag tok jeg konsekvensene av mine manglende liturgiske kunnskaper og begynte i skole hos søstrene på Katarinahjemmet.

En tid senere nevnte jeg for en herværende prest mine opplevelser henholdsvis i kyndelsmessens og på askeonsdag. Jeg fortalte ham at jeg syntes det hadde vært ytterst pinlig. - Men ikke bare det, sa jeg. - Alle kunne jo se meg!

Da smilte han mildt overbærende. - Neida, beroliget han. - Ingen legger merke til deg i kirken.

Og i en setning lærte han meg en sannhet som enhver søkende protestant før eller senere erfarer at det sentrale i messen er alterets sakrament, og ikke så mye nestens nærvær.

Karin Lorentzen

Karin Gullerud Johansen

Påskens - årets liturgiske sentrum

11

Det er i påskens hendelser vi finner den historiske opprinnelse til vår messe. Hver messe uttrykker hele påskemysteriet, og påskefeiringen inneholder ikke noe mer enn en ganske enkel hverdagsmesse, men i påskens liturgi kommer det hele oss nærmere, kan hende fordi vi får tid og anledning til å gjenoppleve mysteriet så å si etappevis. Aldri ellers er liturgien så billedrik: Handlinger og gester, farger, tekster og sanger.... alt danner en enhet som lettere enn ellers i året river oss med.

Kirkens eldste fest

Påskens er kirkens eldste fest. I Det nye testamente finner vi riktignok bare svake spor etter den, men alt i det annet århundre ble den betraktet som en arv fra den apostoliske tradisjon. Påskens var årets liturgiske sentrum.

I Jerusalem - hvor man kunne la de liturgiske handlinger utspille seg på de steder der Jesus hadde tilbragt sine siste timer - ble liturgien en illustrert gjengivelse av Jesu lidelseshistorie. På rett sted og til rett tid leste man bruddstykker av beretningen om Jesu siste dager, om hans lidelse og hans død, slik at det dannet en sammenhengende beretning. At folk var grepet fremgår av samtidige beretninger. Under

langfredagens liturgi jamret og gråt menigheten, man insisterte på medlevelse og medlidelse, og først etter denne sorg og jammer feiret man oppstandelsesfesten.

I vest, først og fremst i Roma, har man aldri villet akseptere denne adskillelse av lidelse og oppstandelse. De var ett, to sider av det samme frelsesdrama. Kirken i Jerusalem understreket ofringen av påskelammet, Kristi død og la hovedvekten på fredag. I Roma ble hovedvekten lagt på søndag. Det var den dagen man feiret påske. Det var til slutt Romas syn som seiret, men elementer fra den østlige liturgi har trengt inn og har holdt seg, f.eks. korshyldningen.

Vår liturgi har beholdt mye

av det billedrike, realistiske preg, men samtidig er helhetsynet beholdt. Oppstandelsen er ikke totalt fraværende fra langfredagsliturgien, der vi hyller det seirende kors, og i prefasjonen påskedag heter det: «... på denne dag - da Kristus vårt påskelam er ofret, - - Han som ved sin død gjorde vår død til intet og ved sin oppstandelse gav oss livet tilbake.»

Opprinnelig begynte påskefesten langfredag og ble avsluttet med påskedag. Første del av festen var preget av bot, annen del av jubel. Hovedfesten ble feiret påskennatt og betegnet vendepunktet - fra sorg til glede. Påskemorgens messe var innledningen til en femti dager lang festtid: påsketiden. Etter hvert begynte man også

Nye kristne i Afrika

Antallet kristne i Afrika har økt med mer enn seks millioner gjennomsnittlig de siste årene, melder *La Croix*. Omlag en og en halv million av disse går over fra andre religioner til kristendommen. I 1980 var det omlag 164,5 millioner kristne i Afrika, mens 40% av befolkningen ennå står utenfor de kristne kirker. Deler av Bibelen er oversatt til 506 av i alt 2100 afrikanske språk og

dialekter, men hele Bibelen finnes på 104 afrikanske språk.

Aachen (NØP/KIPA) De afrikanske kirkene er i ferd med å overta ansvaret for misjonsarbeidet på det afrikanske kontinentet, og stadig flere misjonærer har sitt hjemland i Afrika. Hittil har Nigeria sendt ut flest misjonærer.

Det finnes 5,3 millioner katolikker i Nigeria og landet har misjonærer i elleve andre

afrikanske land. Også land med liten «geistlig kapasitet» sender ut misjonærer. Et bispedømme i Tanzania med 120 prester i en befolkning på 400.000 mennesker har 33 misjonærer i andre afrikanske land. NØP

12

å legge mer vekt på forberedelsen til festen, dermed fikk man fastetiden. Fra påsketiden sprer årets liturgi seg som ringer i vannet.

Den illustrerte liturgi

Den umiddelbare forberedelse til påskefeiringen er den stille uke, som begynner med palmesøndag. Da innledes den historiske beretning om vår Herres siste dager. Da begynner også det vi kan kalle den «illustrerte liturgi». Messen innledes med en prosesjon til minne om Jesu inntog i Jerusalem. Det var et seiersinntog der mengden hilste ham som Messias, Guds utvalgte. Før sin lidelse og død gjør Jesus en profetisk handling som varsler hans seier, og vi hyller ham som Messias, han som kommer i Herrens navn. Den uke vi da går inn i, står i korsets tegn. Selve messen er konsentrert om Kristi lidelse. Vi hører lesningen om Herrens lidende tjener, og den 22. salme - «Min Gud, min Gud, hvorfor har du forlatt meg» blir sunget. Men samtidig minner de røde meseklær om martyriets seier.

De tre følgende dager i den stille uke konsentreres oppmerksomheten om Kristus og hans lidelse. Lesningene i da-

gene før skjærtorsdag er hentet fra Jesaja og handler om Herrens tjener, mens evangeliene beretter om hendelsene umiddelbart før påske: Jesus blir salvet til sin gravferd, Judas forbereder sitt forræderi. Alt er preget av bot og sorg, fastetidens fiolett blir enda dypere disse dagene.

Skjærtorsdag

Som en kontrast kommer skjærtorsdag, en festens dag. I tidebønnene tales også her om Herrens lidelse, men med fortrøstning: «Frivillig gav Herren sitt liv, og våre synder har han båret.» Denne dagen feires bare én messe i hver kirke - en høytidelig aftenmesse til minne om nattverdets innstiftelse. Alle kirkens prester, kledd i hvitt, feirer messen, dette er begynnelsen til den egentlige påskefeiring.

Den oljevigselsmesse som feires i hver domkirke tidligere på skjærtorsdag - eller i ukens løp - hører ikke med til selve påskefesten, men har sammenheng med den. Da innvies og velsignes de oljer og den krisma som brukes til sakramentene dåp, konfirmasjon, prestevielse og sykesalving. Messen feires av biskopen med assistanse av så mange prester

som mulig fra bispedømmet. Pave Paul VI har villet gjøre oljevigselsmessen til en prestedømmets fest. Alle tekstene taler om Kristus som Guds salvede, og om hans folk som et kongelig folk av prester.

Ved aftenmessen, til minne om nattverdets innstiftelse, er den første lesning om jødernes påskemåltid den natt de drog ut fra Egypt. Jesu og disiplenes påskemåltid var til minne om dette, men måltidet fikk en ny betydning - det viser annen lesning, som er den eldste beretning om innstiftelsen av nattverden. Evangeliet derimot handler overraskende nok ikke om dette. Det er fra Johannesevangeliet: beretningen om fotvaskingen. Jesus har villet forbinde dette minnemåltid med et håndgripelig tegn på tjenersinn.

Det jødiske påskemåltid - den nye pakts måltid

Etter prekenen kan man ha fotvasking i kirken. Denne handling sier bedre enn mange ord at prestedømmet er tjeneste. - Ved skjærtorsdagens eukaristiske feiring er vi med ved selve innstiftelsen av sakramentet. Det jødiske påskemåltid til minne om utfrielsen av Egypt blir til den nye

Munker for miljøvern

Benediktinermunker ved det østerrikske stiftet Seiterstätten vil nå rette sin virksomhet også mot naturvern og økologi. I samarbeid med myndighetene skal munkene samle inn prøver av sur nedbør og finne ut om den

sure nedbøren er av innen- eller utenlandsk opprinnelse. Munkene har allerede lang erfaring med nedbørsmåling, ettersom den første målestasjonen i deres regi ble opprettet i Kremsmünster i Østerrike i 1763.

Biskop deportert i Vietnam

Biskop Francis Nguyen Van Thuan, som er hjelpebiskop i Ho Chi Minh-byen (Saigon), er av myndighetene i landet nylig blitt forflyttet til et ukjent sted. Biskop Thuan har allerede vært overvåket og hatt husarrest i seks år.

De 7 jesuitt-prestene som ble arrestert i Ho Chi Minh-byen i 1981, er fortsatt savnet. Man har ikke hørt noe fra dem.

13

Ill. av Håkon Stenstadvold, til Sigrid Undsets «Korset».

pakts måltid. Under tegn av brød og vin, forvandlet til hans legeme og blod, innstifter han minnet om det offer han dagen etter skulle frembære på korset. - Jødene spiste sitt påskemåltid stående, med sko på føttene og stav i hånd - i det øyeblikk de skulle dra ut fra Egypt (exodus: utgang), Jesus og disiplene spiser sitt påskemåltid like før Jesu «utgang».

Etter aftenmessen blir de innviende hostier ført i høytidelig prosesjon til et sidealter eller sidekapell. Deretter en kort stunds tilbedelse, mens man synger den gamle hymnen «Adoro te devote...» Så blir hovedalteret avkledd. Tilbedelsen kan fortsette til hennemot midnatt (tidligere hele natten) - som et uttrykk for viljen til å våke med Kristus i hans dødsangst. - Mange steder leses også Jesu avskjedstale til disiplene - man vil motta hans siste ord.

Langfredag

er helt viet til minnet om Kristi lidelse, og tidebønnene får et mørkere preg med salmer som den lidende Kristus kunne si frem: «Herre, straff meg ikke i din vrede...» Langfredag er en fastens og botens dag, og

mange gamle bostøvelser vitner om de kristnes ønske om å følge Jesus denne dagen.

Kirkerommet bærer også preg av sorg. Altrene er nakne, der er hverken lys eller blomster. Døren til tabernaklet står åpen - det er tomt, Kristus er ikke blant oss som vanlig. Gudstjenesten som finner sted om ettermiddagen er konsentrert om Herrens lidelse. Tidligere la man mer vekt på sorgen over Kristi død, og presten bar sorte messeklær som ved dødsmesser. I dag er de skiftet ut med røde: Kristi lidelse og død inneholder allerede seier, og Den hellige ånd er en frukt av korset.

Liturgien er egenartet: den eldste liturgi vi har bevart. Den er i tre deler, og første del har samme oppbygning som den jødiske synagoge-gudstjeneste, med skriflesninger (som avsluttes med lidelseshistorien etter Johannes) og de store forbønner, der man har bestrebet seg på ikke å glemme noen.

Korshyldningen

Gudstjenestens annen del er korshyldningen: Korset blir holdt frem for menigheten som oppfordres til å tilbe. En prest synger de såkalte «imp-

Alderdom og samfunn

Mange uttrykker engstelse for at fremtidens pensjonister ikke vil få den samme levestandard som dagens. Antall innbyggere over 70 år vil øke kraftig i årene som kommer, samtidig som antall yrkesaktive ventes å gå ned. Dette misforholdet vil kunne skape økonomiske problemer for fremtidens pensjonister. Dagens pensjonister er imidlertid skremmende dårlig representert i politiske organer

og organisasjoner. I stor grad må de derfor akseptere de beslutninger som fattes av yngre. Pensjonistene bør være med der avgjørelsen tas! Det ville være et viktig skritt på veien dersom øvre aldersgrenser ble totalt fjernet fra yrkesorganisasjoner og det politiske liv.

Så spør det om 50-åringer tør tenke frem til sin egen pensjonsalder. Den kommer forttere enn man tror . . .

VI ELDRE

roperier» (bebreidelser). Gud går her i rette med sitt folk. Forbildet til en slik «rettergang» finnes i Det gamle testamente. Parallellføringen er klar: mellom Det gamle testamente - det Gud gjorde for sitt folk - og Det nye - det folket, ja, vi alle, gjør mot Gud i Kristi skikkelse. Fra korset taler han: «Hør mitt folk, hva har jeg gjort mot deg? Med hva har jeg bedrøvet deg? Svar du meg!» Så regner han opp velgjerningene mot Israels folk - og folkets svar på dem. Menigheten svarer med et tilrop som både er en hyllest og en bønn om nåde. Det synges først på gresk, så på norsk: «Hellige Gud. Hellige, sterke. Hellige, udødelige, miskunn deg over oss!» - Deretter går alle frem, bøyer kne for korset og kysser det. Under denne seremonien synges en korshymne fra omkring år 600: «Crux fidelis», - «Kross, du sterke.»

Gudstjenestens tredje del innledes med Fadervår. Siden dette er den dag da Kristi korsoffer finner sted, kan denne gudstjenesten umulig feires som en messe, derfor brukes hostier som er innviet dagen før. Under kommunionen synges den 22. salme, som Jesus selv siterte da han hang på korset: «Min Gud, min

Gud, hvorfor har du forlatt meg?» - Etter slutningsbønnen og en bønn over folket forlater man kirken i stillhet.

Påskeaften er det hverken eukaristi eller ordets gudstjeneste, bare tidebønner, konsentrert om tanken på Kristus i graven, det mysterium vi bekjenner i den apostoliske trosbekjennelse: «Jeg tror på Jesus Kristus, vår Herre... som fór ned til dødsriket.» - Dette hører til kjernen i påskemysteriet. Kristi nedfart til dødsriket viser også storheten i hans seier: Det er fra avgrunnens dyp han stiger opp til livet. Samtidig er den begynnelsen på denne seier: Kristus Herren steg ned til dem som ventet ham for å forkynne dem at befrielsen var nær. Nedfarten til dødsriket er utgangspunktet for den store bevegelse som fører Kristus gjennom oppstandelsen inn i himmelfartens herlighet. - Kirkene er fremdeles tomme og nakne, med åpne tabernakler som tegn på Kristi fravær, men tidebønnene uttrykker håp og fortrosthing.

Påskesnatt

er de kristnes hellige natt: en natt som går fra stummende mørke til strålende lys. Menig-

Om frigjøringsteologi

Kjell Nordstokke var misjonær for Det norske Misjonsselskap i Curitiba i Sør-Brasil fra 1974 til 1981. I en samtale med «Salt» sier han:

Jeg synes katolsk frigjøringsteologi er blitt mer evangelisk og dermed mye mer interessant enn den var fram til 1975. Det er tale om to klare epoker i utviklingen av denne teologien. At det er tendenser i frigjøringsteo-

logien til å nærme seg en korsteologi, gjør at det begynner å bli mye bedre muligheter for samtaler med lutherske kirker i Latin-Amerika.

Latin-amerikansk frigjøringsteologi lærte oss at vi skal ta utgangspunkt i den konkrete situasjonen som vi er satt i. Den innebar at vi ved den lutherske kirken kom i situasjoner hvor vi måtte si et klart ja eller et klart nei;

selv om det kunne føre med seg konflikter og splittelse i menigheten. Vi måtte si nei til at en liten overklasse stadig ble rikere på bekostning av det store flertall i befolkningen. Det ble nødvendig å kalle en spade for en spade og si at dette var synd og imot Guds vilje.

15

heten kommer til en mørk og stille kirke. Utenfor eller bak i kirken slås ild på gammeldags vis (Kristus står opp av graven). Ilden vigsles og påskelyset tennes: Kristi, den oppstandnes, lys spre hjertets og sjelens mørke! Så går prosesjonen - prestene kledd i hvitt - med lyset frem mot alteret. Tre ganger stanser den, han som bærer lyset, synger: «Lumen Christi», og menigheten svarer: «Deo gratias.» Etter hvert får alle tent sine lys: den viede ild når alle.

Etter at prosesjonen er kommet frem i koret, synges den store påskelovsang, «Exultet» - «Nu fryde seg himlenes engleskare....» Her prises denne hellige natt da alt ble forandret: «For denne natts hellighet jager skylden bort, renser for synd, gir uskyld tilbake til falne og glede til dem som sørger...» Deretter følger lesninger fra Det gamle testamente, etter hver lesning synges et responsorium og presten ber en bønn. Etter siste bønn tennes alterlysene, og man synger Gloria. Deretter følger kirkebønnen og en lesning fra Det nye testamente: om dåpen og det nye liv (Rom.6,3-11). Så lyder igjen Alleluja, for første gang siden fastetidens begynnelse. Evang-

eliet er naturligvis om Jesu oppstandelse og blir etterfulgt av en kort preken.

Påskennattens liturgi avsluttes så med feiringen av påske-sakramentene: dåpen der man dør med Kristus for å leve det nye liv med ham, konfirmasjonen som merker de kristne med Kristi innsegl og gir dem Den hellige ånd, eukaristien der disiplene ved å ta del i det hellige måltid gjenkjenner Kristus idet han bryter brødet for dem. Påskennatt gir en forsmak på det himmelske Jerusalems glede, derfor gjenlyder den av ropet «Alleluia». Under dåpsliturgien synges Allehelgenslitaniet, der man ber om alle helgeners forbønn og om den treenige Guds miskunn. Dåpsliturgien munner ut i en fornyelse av dåpspakten, årets alvorligste og høytideligste øyeblikk, er det blitt sagt. - Til slutt feires eukaristiens liturgi på vanlig måte, men med enda større glede enn ellers.

Påskedag

Påskedag er festenes fest og Herrens dag fremfor noen: Den dag da Jesus viste seg som seierherre over døden og synden, den dag da han gav seg til kjenne for disiplene på veien til Emmaus ved å bryte brødet

for dem, den dag da han gav sine disipler Den hellige ånd til å forlate synden og sendte dem ut som sine vitner.

Liturgi - ikke teater

Påskeliturgien er billedrik og dramatisk, mer enn en gang nærmer den seg kirkespillet, men det er alltid liturgi og ikke teater. Hvis liturgien virkelig forener oss med Kristus, er det fordi den klarer å oppheve det skille på nesten to tusen år som i vårt daglige liv ville være en uoverstigelig hindring. Disse tre dages gudstjenester danner én storartet eukaristifeiring med to poler, og hvor alle sider ved messen åpenbarer seg etter tur. I skjærtorsdagens messe ser vi nattverden gi opphav til korsset. I påskennattsmessen er korsset seier årsak til nattverden, men denne gang i oppstandelsens blendende lys! «Salige natt, som knytter det jordiske til det himmelske, det menneskelige til det guddommelige.» ●

Hanne Berentzen

Stille dager med økumenisk islett

Måltidene ble inntatt i fullstendig taushet. Vel 30 kvinner fra Trondheim tilbragte en helg i vinter på Mjuklia på Berkåk, der de påla seg selv taleforbud fra aftenbønn klokken ti om kvelden til ettermiddagskaffen neste dag. «Stille dager» har vært avholdt i privat regi for niende år på rad. Foruten gudstjenester, bønn, bibeltimer og meditasjon, er stillheten en viktig del av programmet.

Det var seks kvinner i Den norske kirke som tok initiativ til en årlig retrett sammen med venner og kjente. En av dem, Nenne Hognestad, forteller hvordan det hele startet: - Vi var seks yrkeskvinner i begynnelsen av tredveårene som hadde små barn i den mest anstrengende alderen. Vi hadde behov for en gang i året å trekke oss tilbake for å få anledning til fordypelse, bibellesning, bønn, meditasjon og ettertanke. Et par av oss hadde menn som dro på «Helgedager» en gang i året, arrangert av en bevegelse i Den norske kirke kalt Ordo Crucis. Det var bare for menn, og så ville vi lage noe for kvinner.

- I alle år har det vært med kvinner både fra Den norske kirkes ytterpunkter og fra andre kirkesamfunn. Vi vil gjerne markere at vi gjør dette som en del av Den norske kirke, også i det at vi tar del i menighetens gudstjeneste her på stedet. Samtidig er det fint å ha med folk med så forskjellig bakgrunn som her, der alle kan komme frem med sitt, og dermed er med på å utvide grenser, sier en annen av initiativtakerne, Ingunn Holen.

Katolikker med

En av dem som har vært med alle år på Mjuklia, er sr. Marie-Louise Pettersen op. Hognestad og Holen sier det var naturlig å be en med mer erfaring første gang de skulle arrangere «Stille dager». Den gang var det en liten kommunitet med dominikanerinner i Trondheim, og de ba en av dem bli med som meditasjonsleder.

- Det begynte med at jeg var eneste katolikk, forteller sr. Marie-Louise, som kjente flere av initiativtakerne, blant annet gjennom en økumenisk gruppe og en meditasjonsgruppe de hadde den gang. - Jeg ble innbudt fordi de hadde så lite erfaring i meditasjon. Første gang samtalte vi om hva meditasjon er, og begynte med billedmeditasjon. Jeg ble innbudt neste år også, og så begynte vi å trekke inn også katolikker til «Stille dager» på Mjuklia.

- Vi var en kristen gruppe som stilte mot det samme mål, og tenkte ikke på forskjelligheten i kirkesamfunn. Vi har hele tiden kunnet snakke om forskjellige synsmåter uten at

Luther-år og hellig år

«Ingen motsetning, heller en sjelden mulighet til å komme nærmere hverandre,» sa Hermann Josef Spital, biskop av Trier, i en kommentar til at Luther-jubileet faller sammen med det som paven har erklært som «Frelsens hellige år».

Ifølge biskop Spital vil et av Luthers grunnleggende spørsmål om Guds nåde løpe helt parallelt med Det hellige års tema om bot.

NØP/KIPA

Prost, prest - radio

Prostirådet i Nord-Hordaland har planer om å danne et eget radioselskap med støtte i andre kristelige og humanitære organisasjoner, melder Vårt Land.

Ifølge formannen i prostiets radioutvalg, tar man sikte på nærradiosendinger som vil dekke Sogn og Fjordane helt ut i øygarden og også områder i Stor-Bergen.

Paven til Polen

Den polske erkebiskop Joseph Glemp bekreftet nylig at pave Johannes Paul II's pilegrimsreise til Polen starter 18. juni. I den forbindelse har de katolske biskoper i landet uttrykt håp og ønske om at alle polakker som ble dømt under unntakstilstanden, må bli benådet og satt fri før Pavens besøk.

17

Kvinner fra ulike konfesjoner samles hvert år på Mjuklia til ettertanke og meditasjon.

det har skapt splid. Ofte blir det spurt «hva mener den Katolske Kirke om dette?» Jeg er blitt beriket, jeg har selv mottatt minst like mye som jeg har kunnet bidra med, sier sr. Marie-Louise.

De senere årene er det flere fra St.Olavs katolske menighet i Trondheim som har fått gleden av å være med på «Stille dager» på Mjuklia. For katolikker i et lite miljø er det av stor betydning også på denne måten å få impulser, og ikke minst å få muligheten til retrett uten å reise altfor langt av gårde. Også metodister og baptister har deltatt i «Stille dager», som også er preget av andre ulikheter blant deltagere, stor aldersspredning, og ulikheter i yrke, miljø og livssituasjon.

Splittelsen

I år var tema for dagene «De helliges samfunn». Det var naturlig at en da også kom inn på splittelsen mellom kristne, som oppleves sterkt som en lidelse under en retrett da man er sammen i så mye og får et spesielt fellesskap, men ikke kan gå til kommunion sammen. I samtalen var det flere som la vekt på at dette er en lidelse vi må bære sammen.

Stillheten preget Mjuklia på en særegen måte disse to dagene. Også under måltidene er det taust som i et kloster, og det blir lest fra Bibelen.

- Stillheten er noe av det vi savner mest i vår daglige urolige verden, sier Nenne Hognestad. - Derfor har vi her frivillig valgt stillhet for å få tid

til ettertanke og meditasjon som dagliglivet fratar oss. Vi har ikke åpne kirker å gå inn i til daglig, og det er vanskelig å finne tid og sted for stillhet hjemme. Vi er så lite vant til stillhet at mange har problemer med å klare det så lenge også her på Mjuklia. Derfor gjelder stillheten først og fremst i huset. Man kan gå turer og snakke sammen hvis man ønsker det. Stillhet er også noe som en må læres til.

Kvinnelig prest med

- Vi har alltid hatt med oss en kvinnelig prest som står til disposisjon for privat skriftemål og samtaler, forteller Ingunn Holen: - Selv om noen av oss som startet dette var prester, ønsket vi en prest utenfra til å være med. Vi følte behov for å markere at kvinnelige prester også har en plass i Den norske kirke, ville vise solidaritet med dem og bruke dem positivt i stedet for bare å gå inn i polemikk om kvinneprester.

Fremdeles er «Stille dager» bare for kvinner. Biskop Tord Godal er den eneste mann som har fått være med, de trengte ham en gang til å snakke om meditasjon. Nenne Hognestad og Ingunn Holen

Wilfrid Stinissen:

«Ved Jesu kors stod hans mor»

«St. Olav» omtalte i høst Stinissens bok som nå er utgitt på norsk av St. Olav Forlag: «Maria i Bibelen og i vårt liv».

Vi gjengir her et utdrag av Gunnar Wicklund-Hansens oversettelse. Liv Benedicte Nielsen har illustrert boken, og vignettene har vi hentet derfra.

Den nye Eva

Jesus er nå i sannhet blitt Guds lam som bærer verdens synd: «Han som ikke kjente til synd, ham har Gud gjort til synd for vår skyld» (2 Kor 5,21). Hele menneskehetens bortvendthet fra Gud er nå konsentrert i ham og får ham til å rope: «Min Gud, min Gud, hvorfor har du forlatt meg?» (Matt 27,46).

Har vi noengang meditert over Jesu følelse av å være forlatt av Gud, og forsøkt å fatte hvilken avgrunn av elendighet og fortvilelse han befant seg i? Intet menneske hadde noen sinne vært så inderlig forenet med Gud som Jesus. Han var så fullstendig ett med Gud at han kunne si: jeg er Gud. På korset ble dette båndet med Gud brutalt klippet av, eller

rettere sagt, det bånd som forente ham med Gud var ikke lenger synlig for Jesus.

Vi snakker gjerne om fremmedgjøring, men vår fremmedgjøring er bare en skygge av den som rammet Jesus på korset. Han ble fullstendig fremmed for seg selv. Hans menneskelige natur kjente ikke lenger den guddommelige person som bar denne naturen. Han levde i en slags «schizofreni», så tragisk at vi knapt kan fatte det. Han var som et hav etter at vannet har rent bort: en uhyggelig gapende avgrunn som skrek mot himmelen uten å bli fylt. Guddommens hav hadde tømt seg ut og var tomt.

Der viste hans kjærighet til Faderen seg fra den negative siden: en uendelig, brennende tørst som ikke kunne slukkes

viser til en viss sammenheng med kvinnebevegelsen når disse dagene arrangeres bare for kvinner, de ser behov for å være bare kvinner sammen, både for å hente inspirasjon hos hverandre, og fordi det gir en egen frihet bare å være kvinner.

Det bes tidebønner under «Stille dager», og arrangørene legger vekt på at samtidig som de går inn i en eldgammel tradisjon og ber med Bibelens egne ord, så går de også aktivt inn i en bønnekjede av mennesker over hele verden. ●

UNKF retter:

Juniorleiren på Mariaholm (9—12 år) er i dagene 25. juli—2. august.

av noe annet enn den tapte kjærligheten selv. Samtidig ble alt han hadde gjort i sitt liv fratatt sin mening. Uten Gud blir alt absurd.

I dette tragiske øyeblikket er Maria med Jesus. Liksom Adam og Eva sammen ødela Guds skaperverk, gjenoppretter Jesus og Maria det sammen. Ikke slik at Jesus gjør en del og Maria en annen del. Marias rolle består her i å *la alt skje*. «Hun bevarte sin forening med Sønnen uten svik helt til korset», skriver Det annet Vatikankonsil. «Det var ikke uten hensikt at Gud lot henne stå ved korset, for å la henne inntrengende ta del i sin enbårne Sønnens lidelse, forene seg med hans offer som en mor kan det, i kjærlighet gi sitt samtykke til oppofrelse av det offerlam hun hadde født.»

Hun blir av sin sønn dratt inn i hans egen lydighet mot Faderen. Da hun ved bebudelsen uttalte sitt «skje meg som du har sagt», visste hun ikke hva dette svaret innebar. Ikke kunne hun ane hvilket eventyr hun engasjerte seg i. Hun hadde ikke noe overblikk over det offer hun bar frem til Gud i dette ja-ordet. Det er bare gradvis, etter hvert som hendelsene inntreffer, at hun opp-

dager rekkevidden av sitt første svar. Her når hennes ja sine ytterste grenser, eller snarere, alle grenser sprenges. Hun blir ført inn i et hav av smerte.

«En hjelper som var hans like»

«Kvinne», sier Jesus til Maria, «der står din sønn» (Joh 19,26). Som i Kana tiltaler Jesus henne med det uvanlige «kvinne». Maria blir ført inn i en universalitet som sprenger det personlige mor-sønn-forholdet. Jesus innbyr henne til å avstå fra ham som sønn for å bli hans brud. Det som begynte i Kana, når her sin fullendelse. Liksom den første kvinnen ble gitt mannen som en «hjelper som var hans like» (1 Mos 2,20), så gis Maria under korset til Jesus som hans hjelper. Og lik som den første kvinnen ble

tatt fra mannen (1 Mos 2,23), så er Maria tatt fra sin Sønn: alt hun er og har, har hun fått av ham, for i ham er alt skapt. Fra skapelsen til korset er sirkelen sluttet.

At Maria nå mister sin Sønn, er for henne en kilde til nye plager. Ikke bare lider hun ved at hun ser sin Sønn lide, men i likhet med Jesus rammes hun av et uendelig tap. Hun lider ved å se Jesus overgitt av Faderen, og hun lider ved selv å gå igjennom en lignende forlatthet. Begge mister de alt: Jesus sin Far og Maria sin Sønn. Maria er den nye Eva, ikke bare ved at Sønnens lidelse verker i hennes hjerte, men også ved at hun sammen med ham gjennomliden det å være forlatt av Gud.

«Det er altså med rette fedrene mener at Maria ikke har vært et rent passivt redskap i Guds hånd, men at hun tvertom i frihet, tro og lydighet medvirket til menneskenes frelse.» Ved frivillig å gi avkall på sin Sønn, viser hun sin dypeste solidaritet med ham som selv har mistet sin Far. Nettopp ved å skilles fra sin Sønn er hun mest inderlig forenet med ham.

Kjærlighetsbåndet mellom de to er så sterkt at det tåler en

KOM INN OG SE VÅRT FINE UTVALG I BØKER FOR FASTEN OG PÅSKEN, PLATER OG KASSETTER, KORS OG KRUSIFIKSER, IKONER OG LYS

Mandag og fredag 9—16,
tirsd., onsd. og torsd. 9—17,
lørdag 9.30—13.30

OBS: ONSDAG FØR SKJÆRTORS DAG STENGES KL. 12.00.

ST. OLAV BOKHANDEL A/S
Akersveien 14, Oslo 1. Tlf. (02) 20 72 48.

Vår møtet på Mariaholm

Legmannsrådet i O.K.B. arrangerer vår møtet for menighetene i dagene 23.-24. april på Mariaholm. Tema er «Menighetens ansvar for samhold og trivsel».

20

skilsmisse. Båndet kan bli spent og strukket til det ytterste, men det brister ikke. Hvem elsker mest: den som alltid vil være sammen med den Elskede, eller den som av kjærlighet til den Elskede er villig til å avstå fra samværet med ham?

Kirkens mor

Jesus gir Maria til Johannes: «Se, der står din mor». Johannes representerer kirken, og til syvende og sist hele menneskeheten. Jesus gir avkall på sin mor og gir henne til kirken. Og Maria gir avkall på sin Sønn, og stiller seg helt til kirkens disposisjon.

At kirken, det vil si vi, har fått Maria til mor, kan ikke være noe likegyldig, ikke noe som man etter for godt befinnende kan ta imot eller avvise. Å fornekte sin mor har alltid skjebnesvangre følger. Johannes' reaksjon fremgår av Joh 19,27: «Fra den stund av tok disippelen henne til seg». Når Paul vi etter «Det annet Vatikan-konsil» proklamerte Maria som kirkens mor, var dette bare en bekreftelse av en virkelighet som kirken i hele sin historie hadde levd av, og som tok sin begynnelse under korset. Da Johannes innbød Maria

til å bo hos ham, var det kirken som erkjente Maria som sin mor.

Vi kan forsøke å forestille oss hvilken ømhet og glede Maria og Johannes har opplevd i hverandres nærhet. Hvor ofte har de ikke snakket sammen om Jesus! Maria lyttet kanskje mest til hva Johannes fortalte om de to år da han vandret sammen med Jesus på Palestinas støvete veier. Under disse lange, fortrolige samtaler vokste det frem en klarere innsikt hos Maria og Johannes om alt hva Jesus hadde sagt og gjort. Er det da merkelig at hans evangelium har en særskilt dybde, og at mystikerne alltid har hatt en forkjærlighet for det?

«Uten at dere vender om og blir barna lik, kommer dere slett ikke inn i himlenes rike» (Matt 18,3). Hvorfor vil vi alltid

være så store, så voksne? Hvorfor vil vi bære all sorg i ensomhet? Hvorfor lar vi oss ikke bli trøstet av henne som vi kaller «de bedrøvedes trøsterinne»? Vårt forhold til Faderen i himmelen og til vår mor Maria gir oss en enestående sjanse til å la barnet som skjuler seg dypt inne i oss, få leve ut.

Vi kunne analysere forholdet barn-mor, og så vise hvordan vårt forhold til Maria burde være. Men på ett punkt stemmer ikke sammenligningen. Oftest dør moren før sitt barn. Hun er ikke med når hennes barn tar det store spranget. Maria er alltid med, «nå og i vår dødstime». I det øyeblikk da hele livet får sin endelige mening, er Maria mer enn noensinne nærværende. Ingen trenger å gå ensom over terskelen. Når vi dør, tar Maria oss i hånden, og ved hennes hånd trer vi inn i himmelen. Hvilken glede skaper det ikke at hun «når vår utlendighets tid er forbi, viser oss Jesus, sitt livs velsignede frukt!» (Salve Regina).

Under krigen var jeg novise i Brugge i Belgia. Dagen etter at byen var blitt befridd av kanadiske tropper, kom en av våre prester hjem med en hjelm,

Flere katolikker i O.K.B.

Ved utgangen av 1982 var det registrert 14.948 katolikker i Oslo Katolske Bispedømme, en økning på 817 i løpet av ett år.

som hadde tilhørt en fallen tysk soldat. Den døde kroppen var blitt etterlatt av tyskerne. I uniformens innerlomme hadde presten funnet et brev som soldaten hadde fått fra sin mor.

Jeg husker hvordan vi med ærefrykt tok brevet i hånden og forsøkte å tyde skriften, de vanskelige gotiske bokstavene som tyskerne fremdeles anvendte på den tiden. Ingen av oss tenkte i dette øyeblikket på at denne soldaten var en fiende. Uansett politiske forhold og krigssituasjonen følte vi helt konkret at også han var sin mors barn, en som elsket sin mor og var elsket av henne. Vi kjente oss knyttet til henne og hennes falne sønn.

Minnet om en mors kjærlighet fører mennesker sammen. Tanken på henne er i stand til å rive ned stengsler. Moren har en hemmelighetsfull evne til å skape enhet i stedet for splittelse, kjærlighet i stedet for hat. Dersom vi lengter etter enhet i Kristi kirke, får vi ikke lov til å holde Maria utenfor. Moren er båndet som holder hjemmet sammen. ●

Jan Erik Rekdal: Påske – Vår

Varmen sveller under snøen —

jeg ser dagene gjennomlyst av påskeliljene

med de håndsmidde myke naglene

og merker varmen fra treverk

i de brunsvide planker mot syd

jeg kjenner lukten av de gamle gårdenes vegger

vende tilbake til sine små rom

som bare min nese fører inn til —

den evige tidløshet suges atter inn i tiden

Lendekledet ligger tilbake på jorden blant snøflekkene

dråpene av blod er malt med den samme rustøde fargen

som jordsmonnet mellom restene av snø

sterkest og mest oppstanden er allikevel lukten

lukten av den innestengte jorden

jorden som lenge har vært undertrykt av isen

er nå og for alltid satt fri

Diskusjonen omkring likkledeet i Torino går stadig videre. «Sindonologi» (av det italienske «sindone»: likklede) er på vei til å bli del av Jesus-forskningen, skriver pater Aage Hauken som her anmelder en ny bok om emnet: «Likkledet fra Torino».

Aage Hauken:

På ny: Likkledet i Torino

For de fleste som nærmer seg det sindonologiske spørsmålstegn, går det stort sett slik: Først blir de tiltrukket av problematikken fordi den virker så åpenbart absurd - i tro på at noen minutter alene med kjensgjerningene skal oppklare det hele. Dernest inntre det fortvilte øyeblikk da kjensgjerningene begynner å forurolige en - man innser at dette vil ta litt tid å utsortere. Så kommer øyeblikket da man må velge: enten å legge det hele på hyllen eller la problemet gå videre. Velger man sistnevnte, modige løsning, finner man straks at man har kastet seg ut på de «70 000 favners dyp». Noen klarer til en viss grad å bevare sin begynnerskepsis etter å ha gått gjennom hele denne utviklingen, mens andre må melde pass og innrømme at likkledeet kun passer én kjent skikkelse fra antikken — Jesus fra Nasaret.

Slik er det gått mange kritiske og sunne hjerner, blant dem er også Kenneth E. Stevenson og Gary R. Habermas, forfattere av en fyldig bok om emnet, nå oversatt til norsk. Boken heter «Likkledet fra Torino» og er utkommet på Land og Kirke/Gyldendal. Den er basert på, - eller er egentlig en oversikt over, - de

vitenskapelige undersøkelsene gjort i Torino i 78. Begge forfatterne var da med i det vitenskapelige team fra USA som fikk undersøke klenodiet («The Shroud») og «Turin Research Project»).

Først og fremst er boken en presentasjon av vitenskapelige funn. Og de kan i all enkelhet oppsummeres slik (ifølge Stevenson og Habermas): kledet er ikke malt; det er meget gammelt, det stammer fra Den nære Orient; ingen kjent 'overføringsmekanisme' kan forklare bildet; rapporten går i favør av en «svidnings-hypotese». Alle fakta ligger, ifølge denne rapporten, vel til rette for den tradisjonelle identifisering. Men en slik konklusjon er naturligvis ikke del av rapporten fra 78. Den mest mulig objektive konklusjon er altså å si at offeret er en korsfestet jøde fra det første århundre, Jesus eller ikke. Vitenskapelig kan det aldri bevises at mannen i likkledeet er Jesus, men man kan anslå noen sannsynlighetsberegninger, på statistisk basis. Og disse varierer fra 1:225 milliarder til 1:10²⁶ i sannsynlighet for at det dreier seg om en annen person!

Boken går så langt, og lenger til. Dens siste del er en

ST. SUNNIVA SKOLE I OSLO

Ved St. Sunniva skole, Oslo, blir følgende stillinger ledige fra 1.8.1983.

A. Et årsvikariat — 1/2 stilling på barnetrinnet, 1.—3. klasse.

B. En timelærerstilling, 9 — evt. 12 t./u. Denne posten er tillagt heimkunnskap.

For stillingene gjelder lønns- og arbeidsvilkår etter gjeldende avtaler. Søknad vedlagt attesterte avskrifter av vitnemål og attester sendes snarest til St. Sunniva skolens styre Akersveien 4, Oslo 1.

Påmeldingsfrist 15. april for

MILITÆRES VALFART til LOURDES

Avtjener du verneplikten i mai 1983 eller kjenner du noen som gjør det? Hvert år arrangeres militær valfart til Lourdes. Alle som er i det militære kan delta i valfarten som er sterkt subsidiert.

Et hefte som presenterer tilbudet kan fås ved henvendelse til UNKF's sekretariat, Akersveien 5, Oslo 1, tlf. 20 72 26.

direkte bevisførsel, eller forsøk på en sådan, for at mannen hvis bilde er bevart på kledet, faktisk er galileeren. Dette gjør den til noe mer enn en redegjørelse, selv om den redegjørende del virker redelig nok. Som den står, er den et sterkt partsinnlegg i diskusjonen.

Men dette er ingen katastrofe all den tid konklusjonen fra undersøkelsene i 78 førte de fleste vitenskapsmenn som har engasjert seg i saken, videre i retning av kledets ektethet, dvs. at det her dreier seg om et klede fra det første århundre, med avtrykk av en korsfestet jøde. At to så habile forskere som Stevenson og Habermas går videre enn dette i boken, må være dem tillatt, nettopp fordi det vitenskapelige klima i øyeblikket synes åpen for slike konklusjoner.

Sindonologien er på rask vei til å bli del av Jesus-forskningen, og av gode grunner. Kledet er, dersom det stammer fra antikken, et unikt historisk dokument som fortjener all oppmerksomhet. Nytestamentlige forskere kan bare lære av å beskjeftige seg med det. Det vanskelige ved saken er at man, - for å kunne bedrive respektabel 'sindonologi' (noe de aller færreste er istand

til), - må sitte inne med tverrfaglige kunnskaper, all den tid studiet av kledet til denne dag har omfattet kunnskaper av medisinsk, naturvitenskapelig, kunsthistorisk, historisk, arkeologisk og bibelvitenskapelig art.

Men så er kanskje også tiden inne for mer tverrfaglige systemer, siden de gamle faglige landegrenser på mange vis begynner å sprenges av nye metoder og fremfor alt nye spørsmål. Så overspesialisert som de fleste nye fagområder med tiden er blitt er det bare sunt å få utfordringer av denne art. For bibelforskere burde sindonologien egentlig være litt av en godbit.

*K. E. Stevenson/G. R. Habermas
Likkledet fra Torino
Land og Kirke/Gyldendal 1983*

FRA OSLO KATOLSKE BISPEDØMME

Pastor Rudi Kessel får permisjonsår.

Pastor Rudi Kessel — kapellan i St. Olav Menighet, Oslo — har søkt om — og fått innvilget — ett års permisjon fra 1. august i år. Han kommer fortsatt til å være bosatt i Oslo og vil under permisjonstiden ta seg arbeid utenfor den kirkelige ramme.

John W. Gran
Biskop

Liturgisk kalender

MARS

24. Ferial. 1. Mos. 17, 3-9.
Joh. 8, 51-59.
25. *Herrens bebudelse.*
Jes. 7, 10-14; 8, 10.
Hebr. 10, 4-10.
Luk. 1, 26-38.
26. Ferial. Esek. 37, 21-28.
Joh. 11, 45-56.

DEN STILLE UKE

27. *Palmesøndag.*
Jes. 50, 4-7.
Filip. 2, 6-11.
Luk. 22, 14-23, 56.
28. Ferial. Jes. 42, 1-7.
Joh. 12, 1-11.
29. Ferial. Jes. 49, 1-6.
Joh. 13, 21-33, 36-38.
30. Ferial. Jes. 50, 4-9a.
Mt. 26, 14-25.
31. Ferial. *Oljevigselsmesse.*
Jes. 61, 1-3a, 6a, 8b-9.
Joh. Åp. 1, 5-8.
Luk. 4, 16-21.

TRIDUUM PASCHALE

31. Skjærtorsdag. *Herrens måltid.*
2. Mos. 12, 1-8, 11-14.
1. Kor. 11, 23-26.
Joh. 13, 1-15.

APRIL

1. Langfredag. *Herrens lidelses historie.*
Jes. 52, 13-53, 12.
Hebr. 4, 14-16; 5, 7-9.
Joh. 18, 1-19, 42.

PÅSKETIDEN

3. *Herrens oppstandelse.*
Vigiliemesse.
Man velger tre GT-lesninger:
1. Mos. 1, 1-2, 2.
1. Mos. 22, 1-18.
2. Mos. 14, 15-15, 1. Må med.
Jes. 54, 5-14.
Jes. 55, 1-11.
Baruk 3, 9-15, 32-4, 4.
Esek. 36, 16-17a, 18-28.
Rom. 6, 3-11.
Luk. 24, 1-12.

Påsegudstjenester

ASKER OG BÆRUM

Mariakirken, Nyveien 17, Stabekk

- Palmelørdag: kl. 17.45 *Messe (eng./norsk)*
Palmesøndag: kl. 10.45 *Høymesse med palmevigsel og prosesjon.*
Skjærtorsdag: kl. 19.00 *Høymesse. Tilbedelse til kl. 22.00.*
Langfredag: kl. 15.00 *Korsveiandakt.*
kl. 19.00 *Pasjonsgudstjeneste.*
Påskeaften: kl. 22.00 *Vigiliemesse*
1. påskedag: kl. 10.45 *Høymesse*
2. påskedag: kl. 10.45 *Sangmesse*

BERGEN

St. Pauls kirke, Christiesgt. 16

- Palmesøndag: kl. 11.00 *Høymesse*
Skjærtorsdag: kl. 19.00 *Høymesse*
Langfredag: kl. 15.00 *Pasjonsgudstjeneste*
Påskeaften: kl. 20.00 *Vigiliemesse*
1. Påskedag: kl. 11.00 *Høymesse*

DRAMMEN

St. Laurentius kirke, Cappelensgt. 1

- Palmesøndag: kl. 10.30 *Høymesse med palmevigsel*
Skjærtorsdag: kl. 19.00 *Høymesse. Tilbedelse*
Langfredag: kl. 15.00 *Pasjonsgudstjeneste*
Påskeaften: kl. 23.00 *Vigiliemesse*
1. Påskedag: kl. 10.30 *Høymesse*
2. Påskedag: kl. 10.30 *Messe*

LILLESTRØM

St. Magnus kirke, Romeriksgt. 1

- Palmesøndag: kl. 9.00 *Ottemesse*
kl. 10.30 *Høymesse med palmevigsel og prosesjon*
Skjærtorsdag: kl. 19.00 *Høymesse*
Langfredag: kl. 15.00 *Pasjonsgudstjeneste*
Påskeaften: kl. 21.00 *Vigiliemesse*
1. Påskedag: kl. 10.30 *Høymesse*
2. Påskedag: kl. 10.30 *Messe*

OSLO

St. Olav domkirke, Akersveien 1

- Palmesøndag: kl. 9.30 *Messe*
kl. 11.00 *Palmevigsel i St. Josephs kapell, prosesjon og høymesse*
kl. 19.00 *Messe (eng.)*

Tirsdag i

- den stille uke: kl. 19.00 *Oljevigselsmesse*
Skjærtorsdag: kl. 19.00 *Høymesse. Tilbedelse*
Langfredag: kl. 15.00 *Pasjonsgudstjeneste*
Påskeaften: kl. 23.00 *Vigiliemesse*
1. Påskedag: kl. 9.30 *Messe*
kl. 11.00 *Høymesse. Biskop Gran preker*
kl. 19.00 *Messe (eng.)*
2. Påskedag: kl. 11.00 *Messe*

Liturgisk kalender

St. Hallvard kirke, Enerhauggt. 4

Palmesøndag: kl. 11.00 *Familiegudstjeneste: Høymesse med palmevigsel og prosesjon*

Skjærtorsdag: kl. 19.00 *Høymesse*

Langfredag: kl. 17.00 *Pasjonsgudstjeneste*

Påskeaften: kl. 22.45 *Vigiliemesse*

1. Påskedag: kl. 8.35 *Fromesse*

kl. 11.00 *Høymesse*

2. Påskedag: kl. 11.00 *Messe*

St. Dominikus kirke, Neberggt. 15

Palmesøndag: kl. 11.00 *Høymesse med palmevigsel og prosesjon*

Onsdag for

skjærtorsdag: kl. 20.00 *Matutin*

Skjærtorsdag: kl. 9.00 *Laudes*

kl. 18.30 *Høymesse*

kl. 21.30 *Lesning av Jesu avskjedstale til disiplene*

kl. 22.00 *Matutin*

Langfredag: kl. 9.00 *Laudes*

kl. 17.00 *Pasjonsgudstjeneste*

kl. 20.00 *Matutin*

Påskeaften: kl. 9.00 *Laudes*

kl. 23.00 *Vigiliemesse*

1. Påskedag: kl. 11.00 *Høymesse*

2. Påskedag: kl. 11.00 *Messe*

STAVANGER

St. St. Svithun kirke, Dronningensgt. 8

Palmesøndag: kl. 9.30 *Messe (eng.)*

kl. 11.00 *Høymesse*

kl. 13.00 *Messe (vietnamesisk)*

kl. 18.00 *Messe (fransk)*

Skjærtorsdag: kl. 19.00 *Høymesse*

Langfredag: kl. 15.00 *Pasjonsgudstjeneste*

kl. 17.00 *Pasjonsgudstjeneste (eng.)*

Påskeaften: kl. 21.00 *Vigiliemesse*

1. Påskedag: kl. 9.30 *Messe (eng.)*

kl. 11.00 *Høymesse*

kl. 18.00 *Messe (fransk)*

2. Påskedag: kl. 11.00 *Sangmesse*

TROMSØ

Vår frue kirke, Storgt. 94

Palmesøndag: kl. 11.00 *Høymesse*

Skjærtorsdag: kl. 20.00 *Aftenmesse*

Langfredag: kl. 17.00 *Pasjonsgudstjeneste*

Påskeaften: kl. 20.00 *Påskevigilie*

1. Påskedag: kl. 11.00 *Høymesse*

TRONDHEIM

St. Olav kirke, Prinsensgt. 2A2

Palmesøndag: kl. 11.00 *Høymesse*

Skjærtorsdag: kl. 19.00 *Messe*

Langfredag: kl. 18.00 *Pasjonsgudstjeneste*

Påskeaften: kl. 20.00 *Påskevigilie*

1. Påskedag: kl. 11.00 *Høymesse*

2. Påskedag: kl. 11.00 *Høymesse*

Morgenmesse.

Ap.Gj. 10, 34a-37-43.

Kol. 3, 1-4.

Joh. 20, 1-9.

4. 2. Påskedag.

Ap.Gj. 2, 14. 22-32.

Mt. 28, 8-15.

5. Tirsdag i Påskeoktaven.

Ap.Gj. 2, 36-41. Joh. 20, 11-18.

6. Onsdag i Påskeoktaven.

Ap.Gj. 3, 1-10. Luk. 24, 13-35.

7. Torsdag i Påskeoktaven.

Ap.Gj. 3, 11-26. Luk. 24, 35-48.

8. Fredag i Påskeoktaven.

Ap.Gj. 4, 1-12. Joh. 21, 1-14.

9. Lørdag i Påskeoktaven.

Ap.Gj. 4, 13-21. Mk. 16, 9-15.

10. 2. søndag i Påsken.

Ap.Gj. 5, 12-16.

Joh. Åp. 1, 9-11a.12-13.17-19.

Joh. 20, 19-31.

11. Stanislas, biskop og martyr.

Ap.Gj. 4, 23-31. Joh. 3, 1-8.

12. Ferial. Ap.Gj. 4, 32-37.

Joh. 3, 7-15.

13. Ferial el. Martin I., pave og martyr.

Ap.Gj. 5, 17-26. Joh. 3, 16-21.

14. Ferial. Ap. Gj. 5, 27-33.

Joh. 3, 31-36.

15. Ferial. Ap.Gj. 5, 34-42.

Joh. 6, 1-15.

16. Ferial. Ap.Gj. 6, 1-7.

Joh. 6, 16-21.

17. 3. søndag i Påsken.

Ap.Gj. 5, 27b-32.40b-41.

Joh. Åp. 5, 11-14.

Joh. 21, 1-19 (el. 1-14).

18. Ferial. Ap.Gj. 6, 8-15.

Joh. 6, 22-29.

19. Ferial. Ap.Gj. 7, 51-59.

Joh. 6, 30-35.

20. Ferial. Ap.Gj. 8, 1-8.

Joh. 6, 35-40.

21. Ferial el. Anselm, biskop og kirkelærer.

Ap.Gj. 8, 26-40. Joh. 6, 44-52.

22. Ferial. Ap.Gj. 9, 1-20.

Joh. 6, 53-60.

23. Ferial el. Georg, martyr.

Ap.Gj. 9, 31-42. Joh. 6, 61-70.

24. 4. søndag i Påsken.

Ap.Gj. 13, 14.43-52.

Joh. Åp. 7, 9.14b-17.

Joh. 10, 27-30.

25. Markus, evangelist.

1. Pet. 5, 5b-14. Mk. 16, 15-20.

Jeg tilbragte ett år av min ungdom over disse 40 hebraiske sider og deres tyske kommentarer, og innen eksamen behersket jeg dem med tilstrekkelig virtuositet til å kunne skrive en oppgave i bibelfortolkning uten å bruke Skriften på mitt morsmål. Jeg kjente da noe av den samme stolthet som jeg følte da jeg som liten gutt klarte å sykle en lang strekning uten å holde i styret.

Blikk på tiden

På originalspråket

En bok skal fortrinnsvis leses på originalspråket. Det er en ærverdig og alment godtatt sannhet i såvel lærde som halv lærde kretser, og den lyder da også så riktig i et lite språksamfunn som vårt norske. Vi kan jo umulig oversette alt som skrives av lesverdigheter rundt om i verden, og dessuten blir det («som kjent») noe annet å lese på originalspråket. Men prinsippet innebærer visse farer, ikke minst fordi vår evne til å lære språk er begrenset. Dermed blir også lesningen begrenset. De fleste kommer ikke lenger enn til engelsk, og det har allerede fått store følger for vår vitenskap og hele vår kultur. Man behøver bare intervjue en samfunnsviter for å skjønne hva jeg mener.

Jeg vil imidlertid gi min leser et annet eksempel, som jeg har erfart i min egen ånd, og følgelig kan skildre med desto større sannferdighet. Jeg sitter nemlig her og har embedseksamen i teologi, og vil av den grunn ta min leser med inn i det teologiske studerkammer og røpe for ham hvordan jeg og mine medstudenter studerte Det gamle testamente. De fleste troende må jo nøye seg med å lese Skriften i oversettelse. Vi skulle derimot lese den på grunnspråkene, hebraisk og gresk.

I praksis betød dette at da jeg hadde tatt min eksamen i det gamle testamente satt jeg inne med følgende kunnskaper: Av den hebraiske bibels 1434 sider hadde jeg møyssommelig stavet meg gjennom de 40 som var pensum, og dertil hadde jeg tilegnet meg en rekke tyske bibelførskeres vel funderte, men sterkt divergerende meninger om disse samme 40 sider. Også de tyske kommentarene studeres på originalspråket, til dels i gotisk skrift, og i setninger hvor der kunne ligge én hodepine og tre forvilelser mellom subjektet og det forløsende predikat.

Men så skjedde det noe merkelig: Adskillige måneder etter min eksamen ble jeg plutselig grepet av en ganske uforklarlig og umotivert nysgjerrighet. Jeg begynte å lure på hva de øvrige 1394 sider i mitt gamle testamente mon kunne inneholde - jeg mener de som falt utenfor mitt pensum. Ikke så å forstå at alle var like ukjente for meg. Fortellingene om Josef husket jeg fremdeles fra folkeskolens bibelhistorie, i søndagsskolen både våget og stod jeg som Daniel, og i realskolealderen stakk vi også på mine kanter hodene sammen over visse sterke avsnitt i Esekleis bok og lignende steder, slik realskolegutter til alle tider har gjort. Alt dette til tross: jeg innså at størstedelen av Det gamle testamente var meg en ukjent verden.

Da var det jeg begynte å lese. Samuelsbøkene, Kongebøkene, Predikeren, Job og Jesu Syrach, for ikke å snakke om Salomos ordspråk, eller *ordtøke*, som de heter i min bibel. Dessuten Høgsongen, denne vidunderlige kjærlighetslyrikk som mystikerne lovpriser, og som også må gripe de mer prosaiske naturer. I min lesning brukte jeg ingen konkordanser, ingen kommentarer, men forsøkte bare å fange inn alle de farverige bilder som, kledd i mitt eget språk, steg opp fra Skriftens sider. Her var livet i hele sitt mangfold: i fest og glede, i lidelse og sorg, i krig og fred - alt sammen for Guds åsyn, alt sammen jublende av livsfylde eller sunkende etter forløsning. Jeg hadde forbundet Det gamle testamente med synagogeånd og bedehuslukt, og forundret meg nå over at den også var befolket av dansende kvinner, lekende svenner og livsglade patriarker. Livet var tegnet slik det levdes, i fall og oppreisning, og med en orientalsk frodighet som kunne måle seg med *Tusen og en natt*. Hva kunne ikke disse gamle skrifter ha tilført vårt ofte klynkende og litt anemiske kristenliv, om vi bare leste dem nøye og tok dem til hjertet?

Men akk! Vi som forkynnere skulle bli, satt i stedet et helt år av vår beste ungdom og harket og laget semittiske strupelyder. Det kostet oss så megen møyse å lese våre 40 sider baklengs, samt å holde rede på alle nunner og wawwer, at både poesien og livet gikk oss nesten hus forbi. (Nunner og wawwer er navnet på to hebraiske konsonanter som har en nokså løsaktig oppførsel overfor andre bokstaver, idet nunnene stundom helt forsvinner, mens wawwene kan forvandle seg til vokaler).

Som jeg bemerket innledningsvis er det en gammel sannhet at bøker helst skal leses på originalspråket, men dette må ikke utarte, slik det synes å ha gjort i vår akademiske tradisjon, til at bøker skal leses på originalspråket *for enhver pris*. Sannheten har etter min mening bare gyldighet så lenge leseren så noenlunde behersker det språk boken er forfattet på, slik at der for eksempel er et rimelig forhold mellom tiden over ordboken og tiden over teksten. For de aller fleste teologiske studenter foregår hebraiskstudiet med *utgangspunkt* i vår norske kirkebibel, og kunsten blir å finne ut hva som er hva i den hebraiske tekst.

En slik form for språkstudium er uten noen vitenskapelig verdi, i tillegg til at den er ørkesløs. Men kanskje gir den studentene mulighet til å innbille både seg selv, lærerne og legfolket at de leser Skriften på grunnspråket. Glosebøkene med de sirlige verbalbestemmelser overleveres trofast fra slekt til slekt, men for de fleste står nok det semittiske verbal-system som et stort og ugjennomtrengt mysterium, også etter eksamen.

Det forbausende er at lærerne ikke forlenget har innsett meningsløsheten i denne såkalte vitenskapelighet, at de ikke har gjennomskuet at det de fleste presterer til eksamen ikke er annet enn utenat lærte oversettelser, og følgelig bare papegøyesnakk. Å ville fastholde et slikt system er en form for akademisk snobberi som kan gjøre studentene til de rene Erasmus Montanuser. For når grunnlaget mangler er det utvilsomt like latterlig å eksegere på hebraisk som å disputere på latin.

Det spørs om ikke denne ensidige konsentrasjon om originalspråket også kan ha uheldige psykologiske virkninger. Vi risikerer for eksempel å miste tilliten til vår norske bibel. Det gjøres slikt nummer av enkelte uoverensstemmelser mellom kirkebibelen og den hebraiske grunntekst, at selv om vi aldri lærer å nyte det hebraiske, så lærer vi i det minste å forakte det norske - *vårt eget originalspråk*.

Pater Hilarion